

A MŰSZAKI GYŰJTŐKÖRI KÓDEX ELŐKÉSZÍTÉSE

Györe Pál – Parányi Györgyné

A Művelődésügyi Minisztérium Könyvtár Osztályának irányításával, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ közreműködésével 1962-ben kezdődtek meg az országos gyűjtőköri kódex munkálatai. A munkálatok célja, hogy kijelöljék a Magyarországon művelt tudományterületek szakirodalmi gyűjtésének alapkönyvtárait és kooperáló könyvtárait, s ez által biztosítsák a tervszerűen összehangolt állománygyarapítást minden szakterületen.

A műszaki gyűjtőköri kódex előkészítő munkálatait szerzők végezték; a következőkben ezekről a – még korántsem befejezett! – munkálatokról adnak áttekintést annak érdekében, hogy az érdekeltek a TMT hasábjain is megvitathassák az ide tartozó, nagyon bonyolult problémákat.

+ + +

A műszaki tudományok szakirodalmának gyűjtése elsősorban a műszaki termelési és a műszaki felsőoktatási hálózatokra hárul. Kisebb mértékben a tudományegyetemi és akadémiai hálózat könyvtárai is gyűjtenek műszaki irodalmat.

A műszaki termelési és felsőoktatási hálózatban vannak ugyan kezdeményezések a gyűjtőkörök elhatárolására, összehangolására mind a hálózatokon belül, mind pedig a két hálózat rendelkezéseinek egyeztetésében, a szervezett gyűjtőköri együttműködés szempontjából azonban ezek még kezdeti lépések.

A műszaki tudományok irodalmának hatalmas mennyisége miatt feltétlenül szükséges, hogy az ezekben a tudományágakban érdekelt szakkönyvtárak szoros, szervezettileg is rögzített kooperációt építsenek ki annak érdekében, hogy a hazai kutatás, fejlesztés, termelés szempontjából legjelentősebb szakirodalmat teljességre törekedve tudják beszerezni.

A szervezett kooperáció megvalósítása érdekében ki is érleltettünk arra, hogy a műszaki tudományok /iparágak/ 14 fő csoportjában megjelöljük azoknak a szakkönyvtáraknak körét, amelyeknek

az egyes tudománysszakok /iparágak/ szakirodalmának gyűjtésében célszerű volna együttműködniük.

Megjegyezzük, hogy a műszaki tudományoknak, iparágaknak általunk alkalmazott csoportosítása meglehetősen önkényes és h e t e r o g é n ; egyformán érvényesülnek benne a műszaki tudományok szokásos csoportosításából, az ETO-ból, továbbá az ipar hazai szakágazati /szakminisztériumi/ strukturájából adódó szempontok.

Az egyes tudományágak /iparágak/ gyűjtésére megjelölt szakkönyvtárakat a műszaki termelési könyvtárhálózat alközpontjainak javaslatára alapján határoztuk meg. Az alközpontok által adott javaslatok 3 kritériumra épültek:

1. a megjelölt szakkönyvtár lehetőleg teljességre törekedve gyűjtse a fő gyűjtőkörébe tartozó tudományágak szakirodalmát;
2. jelentősebb mennyiségű külföldi /devizaigényes/ szakirodalmat szerezzen be;
3. legyen alkalmas legalább a könyvtárközi kölcsönzés ellátására.

Hangsúlyozzuk, hogy az összeállítást úgy kell tekinteni, mint az együttműködési problematika e l s ő m e g k ö z e l i t é s é t.

MŰSZAKI GYŰJTŐKÖRI SZAKTERÜLETEK ÉS AZ EGYÜTTMŰKÖDŐ SZAKKÖNYVTÁRAK

1. Általános gépészet

Főbb tárgykörök:

621.-0/-9 Gépek és készülékek
621.8 Gépelemek
621.6 Tároló- és szállítóberendezések
621.86/.87 Emelő- és szállítóberendezések

Együttműködő szakkönyvtárak:*

Kohó- és Gépipari Minisztérium Tervező Irodái
KGM MTTI
Csepel Vas- és Fémművek Központi Könyvtára

2. Vas- és fémipari technológia. Vastömegcikk

Főbb tárgykörök:

* Az OMKDK és BMEKK mindegyik szakcsoportban részt venne a kooperációban, ezért külön nem tüntetjük fel őket.

- 621.7 Fémek megmunkálása
- 621.9 Szerszámok, szerszámgépek
- 671/.673 Vasból, acélból, fémből, ötvözetből készített tárgyak
- 682/.683 Kovácsiparok, vasárúk

Együttműködő szakkönyvtárak:

Szerszámgépipari Művek Fejlesztő Intézete
Gépipari Technológiai Intézet
Csepel Vas- és Fémművek Központi Könyvtára
KGM MTTI

3. Energiagazdálkodás, erőművek, atomenergia felhasználása.
Energetikai gépek

Főbb tárgykörök:

- 620.4 Erőműtelepek. Erőművek
- 620.9 Energiagazdálkodás
- 621.039 Atomenergia felhasználása
- 621.1/.2 Gőzgépek, vízgépek
- 621.5 Légnymásos gépek
- 662.6/.9 Tüzeléstechnika

Együttműködő szakkönyvtárak:

Nehézipari Minisztérium Szakkönyvtára
Energiagazdálkodási Intézet
Erőmű- és Hálózattervező Vállalat
Villamosenergiaipari Kutató Intézet
KGM Tüzeléstechnikai Kutató Intézet

4. Erősáramu ipar. Általános Elektrotechnika.
Villamosműegéscikkipar

Főbb tárgykörök:

- 621.31/.32 Villamosenergiaipar
- 621.33/.35 Villamos vontatás. Alkalmazott elektrokémia
- 621.36 Hőelektromosság. Villamos fűtés

Együttműködő szakkönyvtárak:

Ganz Villamossági Művek
Villamosipari Kutató Intézet
VBKM Gyártmányfejlesztési Intézete
Magyar Kábelművek
Egyesült Villamos Gépgyár

5. Híradástechnikai és elektronikai ipar

Főbb tárgykörök:

621.37/.39 Vill.rezgések, hullámok és impulzusok technikája.
Elektronika. Fotocellák. Kisülési csövek.Híradás-
technika

Együttműködő szakkönyvtárak:

Egyesült Izzólámpa és Villamossági RT.
Híradástechnikai Ipari Kutató Intézet
Távközlési Kutató Intézet
Posta Kísérleti Intézet
Telefongyár
KGM MTTI /Elektronikai Tájékoztatási Főosztály/

6. Műszeripar, Finommechanikai ipar. Automatika. Kibernetika.
Méréstechnika, Anyagvizsgálat

Főbb tárgykörök:

615.47 Orvosi műszerek
620.1 Anyagvizsgálat
621-50 Szabályozás, automatika
658.011.56 Automatizálás
681 Finommechanika, műszeripar
77 Foto- és kinotechnika

Együttműködő szakkönyvtárak:

GAMMA Optikai Művek
Magyar Optikai Művek
Műszeripari Kutató Intézet
Optikai és Finommechanikai Központi Kutató Laboratórium
Méréstechnikai Központi Kutató Laboratórium
Villamos Automatika Intézet

7. Járművek. Mezőgazdasági gépek

Főbb tárgykörök:

621.4 Belsőégésű motorok
625.2 Vasuti kocsik, mozdonyok
629.1 Közlekedéstechnika. Közlekedési eszközök, gépjárművek
631.3 Mezőgazdasági gépek

Együttműködő szakkönyvtárak:

Járműfejlesztési Intézet
Magyar Hajó- és Darugyár
Vasuti Tudományos Kutató Intézet
Wilhelm Pieck Járműipari Művek
Csepel Autógyár
Ganz-Mávag Mozdony, Vagon és Gépgyár
MÁV Szakkönyvtár
ATUKI
IKARUSZ
Mezőgép és Malomgépjelészto Intézet

8. Bányászat

Együttműködő szakkönyvtárak:

Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtára, Miskolc
Bányászati Tervező Intézet
Bányászati Kutató Intézet

9. Kohászat

Főbb tárgykörök:

669 Kohászat
621.762 Porkohászat
621.74 Őntészet
621.78 Hőkezelés

Együttműködő szakkönyvtárak:

Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtára, Miskolc
Fémipari Kutató Intézet
Vasipari Kutató Intézet
Lenin Kohászati Művek
Csepel Vas- és Féművek Központi Könyvtára

10. Vegyipar

Főbb tárgykörök:

615.2/.3 Gyógyszeripar
662.1/.4 Festőipar
665.4/.5 Ásványolaj
667/668 Különféle szerveskémiai iparok
678 Gumi- és műanyagipar

Együttműködő szakkönyvtárak:

Veszprémi Nehézvegyipari Egyetem Központi Könyvtára
Nehézvegyipari Kutató Intézet
Kőbányai Gyógyszerárugyár
Műanyagipari Kutató Intézet
NIM Műszaki Könyvtár
OGV Gumiipari Kutató Intézete
Lakk- és Festékipari Vállalat
Forte Fotokémiai Ipar
Magyar Ásványolaj és Földgázkísérleti Intézet /MÁFKI/

11. Élelmezési iparok

Főbb tárgykörök:

637 Házállatok termékei
663/664 Élelmiszeriparok
665.1/.3 Olajok, zsírok

Együttműködő szakkönyvtárak:

Magyar Cukoripar Kutató Intézete
Magyar Dohányipar Kutató Intézete
Központi Élelmiszeripari Kutató Intézet
Növényolajipari és Mosószergyártó Vállalat Kutató Intézete
Országos Husipari Kutató Intézet
Sütőipari Kutató Intézet
Magyar Tejgazdasági Kísérleti Intézet

12. Könyvüiparok

Főbb tárgykörök:

643/645 Lakásberendezés
655.1/.3 Nyomdászat
674 Faipar
675 Bőripar
676 Papír- és kartonipar
677 Textilipar
684/688 Kocsigyártás, műbutorgyártás, kárpitos ipar, bőr-
ipar, játék, könyvkötés, tükörkészítés, irodai
felszerelések, ruházati iparok, dísztagy

Együttműködő szakkönyvtárak:

KIM Központi Szakkönyvtár
Bőr-, Cipő-, Szőrmeipari Kutató Intézet
Nyomdaipari Tröszt

Papíripari Kutató Intézet
Ruházati Mintatervező Vállalat
Textilipari Kutató Intézet
Könnyűipari Tervező Iroda
Faipari Kutató Intézet

13. Építésügy, közlekedésépítés

Főbb tárgykörök:

624/628 Mélyépítés, magasépítés /625.2 kivételével/
666 Üveg- és Kerámiaipar. Szilikátipar
69 Építőipar, épületszerkezet, építőanyag
71/72 Területrendezés, építészet

Együttműködő szakkönyvtárak:

Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem
ÉM. Építésügyi Dokumentációs Iroda
ÉM. Mélyépítési Tervező Vállalat
Ut-, Vasutтерvező Vállalat
Utügyi Kutató Intézet
ÉM. Építésgazdasági és Szervezési Intézet
ÉM. Építőanyagipari Központi Kutató Intézet
ÉM. Középülettervező Vállalat
ÉM. Ipari és Mezőgazdasági Tervező Vállalat
ÉM. Lakóépülettervező Vállalat
ÉM. Építéstudományi Intézet

14. Közlekedés- és postaügy; szállítás

Főbb tárgykörök:

383/388 Közlekedéspolitika
654 Híradásügyi szervezés és üzem
656 Közlekedés, postaügy. Szervezés és üzem

Együttműködő szakkönyvtárak:

Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem
MÁV Szakkönyvtár
KPM Szakkönyvtár
MAHART
MALEV
Vasuti Tudományos Kutató Intézet
ATUKI
Posta Szakkönyvtára

A gyűjtőkori együttműködés során az egyes tudományágakban /iparágakban/ együttműködésre kijelölt szakkönyvtárak saját maguk állapotának majd meg abban, hogy a szakterületeikhez tartozó diszciplínák szakirodalmának gyűjtését hogyan osztják meg egymás között /tematikailag, műfajilag stb./; e megállapodás alapján folyamatosan egyeztetik rendelkezéseiket. Kb. egy éves kísérleti időszak után a megállapodás kötelező érvényűvé válik. Az önkéntes megállapodás alapján létrejött gyűjtőkori megosztást lehet azután véglegesen rögzíteni a műszaki gyűjtőkori kódexben úgy, hogy egyetlen olyan tudományterület /diszciplína, témakör/ se maradjon ki, amely a kutatás, fejlesztés, termelés szempontjából fontosnak tekinthető.

Megjegyezzük, hogy a matematika, a természettudományok és a közgazdasági tudományok műszaki szempontból is rendkívül fontos szakterületeit figyelmen kívül hagytuk, mivel ezek problémáival a természettudományi, illetve közgazdasági gyűjtőkori kódex munkálatai során foglalkoznak.

A kidolgozott javaslat alapján kezdtük meg az erősáramu iparra, a híradástechnikai iparra és a bányászatra vonatkozó előkészítő, kísérleti munkákat.

AZ ERŐSÁRAMU IPARÁGRA VONATKOZÓ MUNKÁLATOK

Az erősáramu iparághoz tartozó vállalatokkal tartott megbeszéléseken történt megállapodás alapján az állománygyarapítási koordinációs központ szerepét a Villamos Berendezés és Készülék Művek Gyártmányfejlesztési Intézete vállalta. A központ főbb feladatai a következők:

A gyűjtésben vele kooperáló szakkönyvtárakkal, valamint az OMKDK-val és a BMEKK-val együtt biztosítja az erősáramhoz tartozó tudományterületek szakirodalommal való tervszerű ellátását.

Megszervezi az irodalom rendszeres bibliográfiai felderítését és betölti előszerzeményezési szempontból az erősáramu bibliográfiai tájékoztató központ szerepét. Az iparágra vonatkozó szakfolyóiratokat, könyvkiadói katalógusokat a tagkönyvtárakkal, a nemzeti bibliográfiákat az OMKDK-BMEKK-val előzetesen elhatárolt munkamegosztás alapján figyeli, és feldolgozza. A munkamegosztás témakörök és dokumentum típusok szerint történik.

A figyelendő szakterületek a következőképpen oszlottak meg a vállalatok között:

Magyar Kábelművek

Kábelek, vezetékek, ezek anyagai, technológiája.

Kábel- és Műanyaggyár

Villamosipari műanyagok és ezek technológiája.

Egyesült Villamosgépgyár és GANZ Villamossági Művek együtt

Forgógépek, nagyfeszültségű készülékek s ezek anyagai technológiája.

Villamosipari Kutató Intézet

A villamosipart érintő elméleti diszciplínák, problémák.

Villamos Berendezés és Készülék Művek Gyártmányfejlesztési Intézete

Minden egyéb, az erősáramu készülékek, berendezések és ezek technológiájára vonatkozó kérdések.

A felsorolt vállalatok /intézetek/ ezen kívül figyelik azokat az általános műszaki vagy gazdasági jellegű kiadványokat /számítás-technika, üzemgazdaság, gépi adatfeldolgozás stb./, amelyek az egész erősáramu ipar területén fontosak.

A figyelt anyagról szabvány-méretű katalóguskartonra rövidített leírás készül, a kartonra kerül a mű ára, a tagkönyvtár neve, valamint annak jelzése, hogy meg kívánja-e rendelni. A két példányban irt kartonokat a tagkönyvtárak folyamatosan beküldik a koordináló központnak. A központ évente háromszor /III., VI., X. hó/ egyeztetett rendeléseket az OMKDK-val és a BMEKK-val is. Az így feldolgozott rendeléseket évente kétszer /V., X. hó/ v e g l e g e s e n e - g y e z t e t i, jóváhagyja az egész iparágra vonatkozólag. Ezek a megbeszéléseken is részt vesz az OMKDK és a BMEKK megbízott képviselője. A központ ily módon gondoskodik a gyűjtési koordináció folyamatos végzéséről.

A koordináló központ a figyelt és a beszerzett anyagról központi betűrendes és szakkatalógust vezet.

Az iparág területén megrendelt, továbbá csere és ajándékképpen beszerzett folyóiratokról évente, más dokumentumokról negyedévenként, kéthavonként vagy havonként gyarapodási jegyzéket ad ki.

A koordinációs központ a központi katalógusok alapján - a szerzeményezés felelősségének megosztásával - gondoskodik az igényeknek megfelelő gyűjtési politika kialakításáról /pl. a többes példányok indokolatlan beszerzésének elkerülése, a beszerzendő művek ésszerű szétosztása stb./.

A kötelező gyűjtőkör meghatározása akkor válik lehetővé, ha a rendelések koordinálási tapasztalatai alapján teljesen tisztázódnak a többszörös szerzeményezési, állománygyarapítási összefüggések.

1963 év végén tételesen is egyeztetettük az erősáramu iparhoz tartozó vállalatok rendeléseit az OMKDK-val és a BMEKK-val. Az egyeztetés számszerű eredményét a következő táblázat mutatja.

Az erőáramu iparághoz tartozó vállalatok 1964 első félévi devizás könyvrendelésének statisztikája

Vállalat	Rendelt művek száma	BMEKK-al OMKDK-val párhuzamos rend.	Csak vállala- ti rend.	
Ganz Vill. Gyár	25	20	16	5
Ganz Vill. Gyár kereten felüli pótrendelése	6	5	4	1
Transzvill	15	5	10	4
Egyesült Vill. Gépgyár				
1.sz. gyára	19	7	12	6
Egyesült Vill. Gépgyár				
5.sz. gyára	6	1	1	5
Elektromos Készülékek és Anyagok Gyára	9	1	1	7
Ganz Kapcsolók és Készü- lékek Gyára	9	7	5	1
Egyesült Villamosgépgyár				
4.sz. Gyára	4	3	3	1
Egyesült Villamosgépgyár				
3.sz. Gyára	4	1	1	3
Egyesült Villamosgépgyár				
2.sz. Gyára	2	1	1	1
Kábel- és Műanyaggyár	20	7	9	4
VBKM Gyártmányfejl.Int.	13	7	6	1
Anód Áramirányítógyár	12	8	11	1
Vill.Állomásszerelő V.	11	4	7	1
Villamosipari Kut.Int.	19	12	13	3
Magyar Elektrotechnikai Ellenőrző Intézet	3	1	3	-
Bajai Villamosipari Gyár	3	3	-	-
Magyar Kábelművek	13	4	7	5
	193	107	110	54

Ebből megállapítható, hogy az átfedések igen jelentősek voltak, a koordináció feltétlenül indokolt. Az egyeztetés eredményeképpen a párhuzamos rendeléseket - bizonyos mértékig - sikerült csökkenteni.

Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a koordinációs központ - elsősorban létszám- és sokszorosítási kapacitás hiányában - a megállapított feladatokat folyamatosan nem tudja ellátni. A tagkönyvtárak egyébként - a jegyzőkönyvek tanúsága szerint - szívesen vállalták az együttműködést.

A HIRADÁSTECHNIKAI IPARÁGRA VONATKOZÓ MUNKÁLATOK

Az erőáramu iparban alkalmazott szempontok szerint indítottuk meg a munkálatokat a híradástechnikai ipar területén is. Az előkészítő értekezleten a koordinációs központ szerepét az akkor még a HIKI keretében működő Híradástechnikai Információs Központ Dokumentációs Osztálya vállalta /ehhez tartozott a HIKI szakkönyvtára/. A Híradástechnikai Információs Központot 1965 január 1-én a KGM Műszaki Tudo-

mányos Tájékoztató Intézethez csatolták, s jelenleg mint az MTTI Elektronikai Tájékoztatói Főosztálya végzi tevékenységét. A központ a vele kooperáló szakkönyvtárakkal, valamint az OMKDK-val és a BMEKK-val együttműködve általában ugyanazokat a feladatokat vállalta, mint az Erőssáramu Koordinációs Központ.

Ujdonságot jelentett a Koordinációs Központnak az a terve, hogy a devizás könyvbeszerzéseket központilag dolgozzák fel, s a megfelelő példányban sokszorosított katalóguscédulákkal együtt küldik ki a megrendelő vállalatoknak.

Jelenleg az MTTI Módszertani, Dokumentációs és Információs, továbbá Elektronikai Tájékoztatói Főosztályai foglalkoznak a koordináció alapelveinek kialakításával, s a rendelések egyeztetésének gyakorlati lebonyolításával.

A Bányászat Területén Végzett Munka

A bányászat gyűjtőköri kérdéseivel kapcsolatos kooperációs megbeszélésen a résztvevő intézmények /Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtára, Miskolc; Országos Magyar Bányászati- és Kohászati Egyesület, Bányászati Kutató Intézet, Bányászati Tervező Intézet, Pécsi Uránércbánya Vállalat, Miskolci Megyei Könyvtár, NIM Dokumentációs és Fordító Iroda, OMKDK, BMEKK/ több óras vita után sem tudtak megegyezni az irányítás és a lebonyolítás szervezeti kérdéseiben. Ennél az ágazatnál nyilvánvalóvá vált, hogy a több tárcához tartozó intézmények szervezeti összefogására magasabb szintű kooperációra van szükség; csak így lehet a regionális, az irányítási, szervezési, hálózati szempontokban, érdekekben jelentkező problémák, ellentmondások áthidalását megoldani.

Összefoglalás, javaslatok

Összefoglalva az eddig végzett kísérletek tapasztalatait, az állománygyarapítás összehangolását s a gyűjtőkörök kialakítását az alábbi irányelvek szerint látszik célszerűnek megszervezni.

A lépcsőzetesség elvének megfelelően három szinten kellene koordinációs apparátusokat létrehozni:

- Szakterületi /ágazati, iparági/ koordinációs apparátust az egy iparágához tartozó trösztök, nagyvállalatok, vállalatok, gyár-egységek állománygyarapításának összehangolására;
- Szakminisztériumi /tárcaközponti/ apparátust az ipari minisztériumokhoz tartozó iparágak állománygyarapításának koordinálására;
- Országos központi apparátust az ipari szakminisztériumok, továbbá a nem ipari, de műszaki szakirodalmat is gyűjtő szak-

könyvtári hálózatok állománygyarapításának összehangolására és a nemzetközi /KGST/ összehangolásra.

Az eddig tapasztaltak azt mutatták, hogy a koordináció a gyakorlatban csak akkor valósulhat meg, ha ezt a tevékenységet "kényszerpályára" tereljük, vagyis megszervezését beiktatjuk minden érdekelt intézmény hivatalosan elismert funkciói közé.

A megfelelően kiépített irányító és végrehajtó apparátusok nélkül az állománygyarapítás koordinációját és a gyűjtőkörök egzakt elhatárolását nem végezhetjük megalapozottan és nem biztosíthatjuk, hogy ezt a munkát az érdekeltek ne ötletszerűen, ad hoc feladatként kezeljék.

A koordináció megalapozásához ki kell dolgoznunk az állománygyarapítás tudományos módszertanát, s ennek érdekében az erre alkalmas intézményekben elméleti kutatómunkát, állományelemzéseket, statisztikai elemzéseket kell végezni. Ilyen kutatásra, elemzésre váró témák például:

- A beszerzésre kerülő szakirodalmi dokumentumtipusok közötti arányok megállapítása, figyelembe véve a nem publikált dokumentumokat is;
- Az iparban foglalkoztatott, a szakirodalmat felhasználó dolgozók kategóriáinak, rétegeinek tudományosan megalapozott meghatározása és a rendelkezésre kerülő műveknek, dokumentumoknak a felhasználó kategóriák szerinti minősítésének lehetőségei;
- A felhasználó rétegek, kategóriák nagyságrendjének megállapítása, a többpéldányos rendelkezések ezekhez való viszonyítása;
- A beszerzésre kerülő művek és a felhasználó rétegek színvonala és nyelvismerete közötti "dinamikus" egyensúly megteremtése, fenntartása;
- A tudományok specializálódásának, differenciálódásának, valamint kereszteződéseinek, integrálódásának vizsgálata a gyűjtőkörök meghatározása szempontjából; a határtudományokra vonatkozó állománygyarapítási problémák elemzése;
- A tudományos kutatás, a műszaki fejlesztés, a termelés, továbbá a tudományos és műszaki tájékoztatás szervezetének, irányításának kapcsolatai az állománygyarapítással és a koordinációval;
- A devizaigényes beszerzések mennyiségi és minőségi elemzése, a devizás művek előszerzeményezésének helyzete; a megtekintés nélküli beszerzések hátrányai; a külföldi könyvkiadókkal való megállapodás lehetőségei megegyezésre az előzetes megtekintés érdekében /a zágrábi ISIP tapasztalatainak felhasználása!//;
- A devizaelosztás megalapozása a tudományos kutatás, a műszaki fejlesztés, termelés, illetve a közművelődés országos koncepcióinak megfelelően;

- A különgyűjtemények problémái az állománygyarapítás szempontjából, pl.: filmtárak, hangszalagtárak, hanglemeztárak, kép-gyűjtemények, rajztárak, műszaki dokumentációk tárai, report-gyűjtemények, műszaki kéziratárak, stb., stb.;
- A másodlagos szakirodalom /bibliográfiák, referenzművek stb./ beszerzésének kérdései, információk gyűjtemények /kartotékok/ kiépítése, dokumentációs szolgáltatások beszerzése; a könyvtár, a dokumentumtár és az információk tár viszonya.

Nyilvánvaló, hogy az állománygyarapítás koordinálásának alig van értelme abban az esetben, ha a beszerzés nem módszeres meg-alapozottsággal, tehát nem a megjelenő művek teljes bibliográfiai kontrolja, a meglévő állomány és az igények elemzése alapján törté-nik.

Az egyik legfontosabb feladat tehát, hogy szilárd alapokra helyezzük egyrészt az állománygyarapítás módszertanát és gyakorlatát, másrészt elméleti megfontolások és gyakorlati kísérletezések alapján kialakítsuk a koordinációs irányelveket.

Az állománygyarapítás koordinálása elszigetelten nem szervezhe-tő meg, ezért feltétlenül szükség van arra, hogy a lehetőségek sze-rint egyszerre alakuljanak ki - legalábbis csirájukban - azok a ko-ordinációs apparátusok, melyek egymással együttműködve, az érintkező és rokon szakterületeket /műszaki tudományos diszciplínákat/ átfogva tervszerűen tudják irányítani és lebonyolítani a beszerzések koordi-nációját.

A gyűjtőkörök elhatárolását és megállapítását csak bizonyos ki-sérleti időszak után lehet megnyugtatóan elvégezni. A gyakorlatból az látszik, hogy sok esetben maguk a szakkönyvtárak sincsenek egé-szen tisztában azzal, hogy milyen szakirodalmat kell gyűjteniök. A gyűjtőkörök rögzítése - legalábbis a műszaki termelési könyvtárháló-zatban - csak akkor ajánlatos, ha az iparirányítás, az ipari struktu-ra átalakítása és az ezzel kapcsolatos profiltisztítások, profilműdo-sítások befejeződnek.

Országos szinten a következőket volna célszerű megvalósítani: az OMFB Dokumentációs Állandó Bizottságában létre kellene hozni egy munkabizottságot az állománygyarapítási koordináció módszertani irány-elveinek kidolgozására és a gyűjtőköri elhatárolások pontosabb kimun-kálására; az OMEDK-ban és a fejlettebb tárcaközpontokban ki kellene alakítani legalább egy-két személyből álló apparátust, amely megindi-taná a gyakorlati munkát és állandó összeköttetésben volna az OMFB DAB-ával. Így az elméleti és gyakorlati munka jól kiegészítené egy-mást, és kb. egy év alatt ki lehetne alakítani az állománygyarapítás koordinációjának legjobb módszereit, és meg lehetne kísérlni a gyűj-tőkörök rögzítését.

Tudásunk szerint az OMFB DAB, továbbá az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács napirendre tűzte a műszaki gyűjtőköri kódex problémáit; jelentős helyet foglalnak el az állománygyarapítás koor-dinálásának, a gyűjtőkörök kialakításának kérdései abban a koncepció-

tervezetben is, amelyet a DÁB egyik munkabizottsága dolgoz ki a műszaki könyvtárügy fejlesztésére; mindez - a KGM MTTI-ben folyó, már említett elméleti és gyakorlati tevékenységgel együtt - valószínűleg nagy mértékben előmozdítja majd e súlyos problémakör ésszerű megoldási lehetőségeinek kimunkálását.

∴∴∴

GYÖRE P. - PARÁNYI Gy.: Preparation of a codex on the field of technical collection

The elaboration of a codex on the field of technical collection is aiming at the classification of basic as well as co-operative libraries to compile the professional literature of the fields of engineering sciences dealt with in Hungary and, consequently, at the provision for systematically co-ordinated stock increase in each professional field.

Experiments conducted so far and their results are described. The study concludes to the statement that, in order to co-ordinate stock increase as well as to develop collection interest, the establishment of a triplex level /national, professional, and enterprise/ co-ordination apparatus is needed, and it is necessary to promote this activity an official function just like to develop the methodological principles of stock increase.

The study suggests recommendations how to classify the engineering sciences /industries/ as well as on the appointment of professional libraries cooperating in the stock increase activity. Finally, the data obtained while co-ordinating the orders submitted by the power industry are presented.

o/c